Jaslice prinesel v

Vsem znane razglednice FOTO: OSEBNI ARHIV

VESELE PRAZNIKE!

SREČEN BOŽIČ!

Robert Kužnikob postavitvi v naravni velikosti FOTO: ANDREJA HITI KUŽNIK

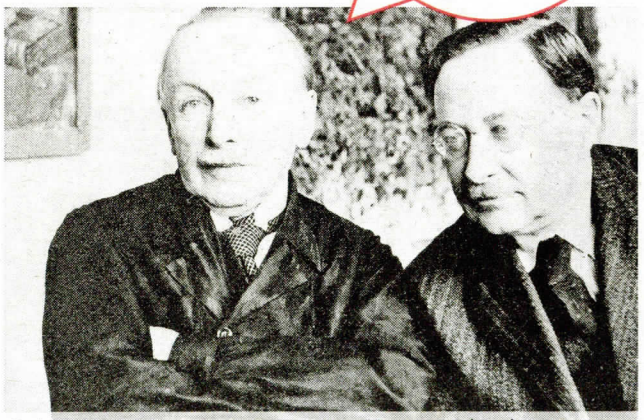
500 različnih motivov je ustvaril.

Marsikatere Gasparijeve voščilnice v teh prazničnih dneh prinašajo najboljše želje za božič in novo leto

CERKNICA ⊙ »Redko kateri umetnik se je tako povezal s slovenskim človekom kot **Maksim Gaspari**. Rodovi so ga spremljali in sprejemali in Gaspari je spremljal rodove. Srečnejši so si lahko kupili njegove oljne ali v posebni mešani tehniki slikane podobe, preprostemu človeku so prišle te pred oči vsaj v reprodukcijah, prav vsem pa so govorile in še govore Gasparijeve ilustracije, raztresene po knjigah, revijah, priložnostnih tiskih in še prav posebno na razglednicah,« je v katalogu ob razstavi Gasparijevih ilustracij, ki so jo pripravili v 80. letih v Narodni galeriji v Ljubljani, zapisala **Vera Baloh**.

Slanik v izložbi navdušil

Maksim Gaspari je bil rojen 26. januarja 1883 v Selščku pri Cerknici. Oče je bil **Jakob (Giacomo) Gaspari**, po rodu Furlan iz kraja Salino v pokrajini Paularo, mati **Ivana Švigelj**, domačinka. V obdobju 1890–1894 je obiskoval osnovno šolo v Begunjah pri Cerknici in že takrat ustvaril svoje prve risarske poskuse. Ko je bil star deset let (1893), mu je umrla mati, njena smrt pa je močno vplivala na njegovo nadaljnjo življenjsko pot. Leto pozneje je že obiskoval realko v Ljubljani, toda krstni boter **Tomaž (Tomaseo) Tollazzi** iz Logatca je vztrajal, naj se mladi Maksim, ki v drugem razredu ni bil uspešen, posveti trgovskemu poklicu. Tollazzijeva žena ga je odpeljala k trgovcu **Murniku** v Kamnik, in tako je med letoma 1896 in 1899 delal kot trgovski pomočnik v Murnikovi trgovini. Medtem je veliko risal in tedaj je nastal znani slanik, ki ga je obesil v izložbeno okno Murnikove trgovine na Šutni. Tu ga je videl kamniški veterinar in zbiratelj starin **Josip Nikolaj Sadnikar**. Reklamna podobica slanika je mlademu Maksimu odprla vrata v svet umetnosti in slikarstva, hkrati pa seznanila mladega fanta s Sadnikarjem. Njegovo prepoznanje zgodnje Gasparijeve nadarjenosti je usodno vplivalo na celotno življenje tega slovenskega slikarja. Najprej ga je napotil

Dolgoletna prijatelja – dr. Josip Nikolaj Sadnikar (levo) in Maksim Gaspari FOTO: ARHIV NIKA SADNIKARJA

Gasparijeve jaslice v velikosti človeka bodo v Selščku na ogled do 9. januarja 2022.

vsak slovenski dom

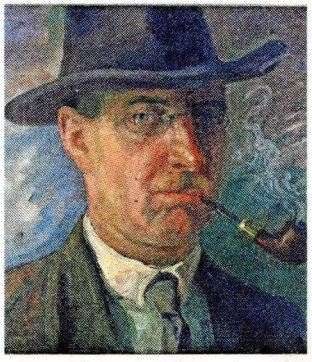
Gasparijeve jaslice v muzeju na Brezjah FOTO: ROBERT KUŽNIK

Povečava v Selščku FOTO: ROBERT KUŽNIK

v Ljubljano, pozneje pa na Dunaj, kjer ga je vseskozi nesebično in požrtvovalno gmotno in moralno podpiral.

Ko je bil Maksim Gaspari že uveljavljen slikar in ilustrator, je pred božičem ustvaril prav posebne jaslice. Časi po prvi svetovni vojni niso bili najbolj rožnati, a jaslice so želeli imeti vsi. Takrat 36-letni slikar Gaspari se je domislil jaslic, ki so lahko za malo denarja prišle v vsak slovenski dom. »Papirnate narodne jaslice je ilustriral leta 1919 na pobudo **Ivana Zormana**, prvega predsednika Narodne galerije in ustanovitelja Umetniške propagande,« pravi **Robert Kužnik** iz cerkniškega Studia Zibka, ki ima avtorske pravice za izdelavo in trženje Gasparijevih jaslic. »Zorman je z Gasparijem sodeloval že pri izdajah in tiskanju razglednic, ki jih je umetnik

Umetnikova lastna podoba
FOTO: PRIMOŽ HIENG

ustvaril. Poznanih je okoli 500 različnih motivov razglednic. Preden je Gaspari naredil ljudske jaslice, je že na več svojih razglednic upodobil prizor priprave in postavljanja jaslic v bogkov kot. Natančno in slikovito so prikazani dogodki v adventnem času in času pred božičem. Želel je, da bi prišle v vsak slovenski dom.«

Ljudske noše

Podrobneje nam predstavi, kako so bile videti Gasparijeve jaslice: »Papirnate jaslice so bile natisnjene na šestih polah velikosti 40 krat 30 cm in enem dvojnem listu velikosti 60 krat 30 cm. Prodajali so jih v trgovinah v polah ali kot prilogo časopisu Domoljub. Niso bile drage in so bile dostopne širšemu krogu ljudi. Ker niso bile obstojne in so se lahko hitro poškodovale, je bilo figure preprosto zamenjati z nakupom nove pole. Narisal je 70 različnih likov, ki so predstavljali celoto.«

Osrednja figura je hlevček, v njem stojita sv. Jožef v kožuhu in s polhovko ter Marija v ljudski noši z belim predpasnikom, sklanjata se nad Jezuščkom, razlaga Kužnik: »Okrog hlevčka so pastirji, kmečke žene in dekleta, očanci s pipami v ustih, muzikantje v kožuhih in polhovkami, kočija in gosposki par, ovce, zajci, psa, race, kozi, kravi, Sveti trije kralji, spremstvo. Nad hlevčkom sta angela, eden nosi napis Slava bogu na višavi, drugi s trobento naznanja veseli dogodek, rojstvo Jezusa. Na vrhu hriba je mesto Kranj. Gasparijevi liki so oblečeni v slovenske ljudske noše in takratna oblačila. Tako lahko hitro prepoznamo like, ki jih je umetnik upodobil na toliko slikah, ki jih je ustvaril. Pred kočijo stopata France Prešeren in Primičeva Julija. Čisto levo prihajata mati in otrok. Po mojem mnenju sta to mali Maksim in njegova mama. Ta lik vidimo na mnogo razglednicah.«

V Studiu Zibka iz Cerknice so ponudbo Gasparijevih jaslic lani obogatili še z njegovimi božičnimi razglednicami, letos pa so zbirko dopolnili s petimi novimi motivi. Več o tem lahko izveste na njihovi spletni strani. Spomin na Maksima Gasparija je Robert Kužnik oživil na prav poseben način. »V slikarjevi rojstni vasi sem leta 2019, ko so jaslice praznovale sto let, v Selščku postavil njegove jaslice v naravni velikosti človeka. Letos smo jih znova postavili na prostem v naravi nad cerkvijo, na ogled bodo do 9. januarja 2022, tako da vas lepo vabim na ogled v Selščck. Še posebno lepe so med 17. in 20. uro, ko so prižgane praznične luči,« je sklenil Kužnik, ki še dodaja, da so Gasparijeve slovenske narodne jaslice lepo in ekskluzivno darilo nekomu, ki ga cenite. **PRIMOŽ HIENG**

Slovenski liki FOTO: LJUBO VUKELIČ